

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
pol leta 1 „ 60 „
četrta leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škoflisk.
poslojju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —
Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstič-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kako so se slovenski poslanci nemškim
ustavovercem v Gradcu poslovali.

(Govora dr. Dominkuša in g. Hermana.)

Že lani so deželni poslanci štajerski spoznali, da hodi deželno gospodarstvo rakovo pot, da so stroški vedno večji, plačilna moč davkeplačilcev pa vedno slabša in da bo treba dolg najeti, če se bodo hotli 1878 vsi deželni stroški pokriti. Slednje je zbor tudi res sklenil; vzelo se bo 197.000 fl. na posodo. Pri razpravi so se poslanci naslanjali na tiskano in z potrebnimi številkami dobro obloženo poročilo deželnega odbora o gospodarstvenem stanju Štajerske. Poročilo je sila zanimivo in kaže, kako žalostno vse propada, z bremeni je vse obloženo in do glave zadolženo. Pri tej priliki sta se zglasila tudi dva slovenska poslanca, g. Herman in dr. Dominkuš ter sta vladajoče ustavoverce tako mogočno zgrabila, da jima niso besedice zdatne vedeli črhnoti za odgovor in jihovi listi so tako molčali o njihovih izvrstnih govorih, da smo še komaj te dni iz konservativnih listov poizvedeli, kako in kaj da sta jim očitala. Dnes podamo svojim bralcem govor dr. Dominkuša. Ta mnogoletni, požitvovalni slovenski narodnjak je rekel:

„Zelo zanimivo je blago, katero je dež. odbor v svojem poročilu o gospodarstvenem in denarnem stanju naše dežele podal. Predložene številke potrjujejo, da gospodarstvo v vseh oddelkih produkcije in pridobitka propada; ta propad, kateri se vsak dan vidi, jasno kaže opustošenja, ktera je naredila tako zvana kriza, denarstveni polom (krah). Tudi deželni odbor je moral to opaziti, in njegovo poročilo kaže, da so njegovi nazori, ki so bili prošlo leto še lepše pobarvani, letos nekoliko svojih lepih barv izgubili. Poročilo konstatira kot slabo gospodarstveno znamenje veliko gibanje v gospodarstvenem prometu v zadnjih letih, kakor tudi narastaj stanja hipotekarnih bremen, t. j. dolgov na Štajerskem od leta 1868 na 68 milijonov; v letih 1874 in 1875 znaša samo okolo 48 milijonov. Dalje izvemo, da se nasledki poloma na Štajerskem bolj kažejo, kakor v drugih deželah,

tako, da je odpisovanje davkov, ki je zaradi nemogočega plačevanja zaostalo, doseglo neizrečeno visokost; da ni samo dohodek, ampak tudi zmožnost davkoplačevalca, plačati davke, tako trpela, da bi bilo povišanje davkov zastoj in brez vspeha, da bi se konečno dalo narediti ravnotežje v deželnem gospodarstvu le, ko bi se najprevidnejše hranilo; toda iz poročila finančnega odseka poizvedamo, da bode potem manjkalo še 197.000 fl. ako se naloži na direktne davke 38 odstotkov. To so številke, ki so vredne, da se jim popolna pozornost privošči od deželnega zastopa; treba je, da se položaj popolnem pozna; zato obžalujem, da deželnemu odboru ni bilo mogoče, doseči popolnejše številke posebno o vrednosti nepremakljivega blaga in o čistih dohodkih, ki se iz tega dobodo. Odločilno se sklepa o zmožnostih najvažnejšega dela davkoplačevalcev le, ako se obzira na te razmere. Tudi sem prepričan, da se bode vse sklepanje, ki ima za podlago v tem poročilu deželnega odbora gibanje v posestvenem prometu, povišano upotrebovanje hipotekarnega kredita, visokost davkovskih odpisovanj in pa posamezne eksekucije — da se bode vse to sklepanje po izidih leta 1876 zelo poostriilo. Mogoče mi je bilo pogledati v dotični izkaz zemljiščno-knjižnega urada v Mariboru in si dovoljujem iz taistega sledeče objaviti. Po tem izkazu se je število posestvenih izprememb po pogodbah od 474 leta 1875 pomnožilo na 526, denarna njih vrednost pa je padla od 1.979.000 gld. na 1.099.000 gld. Število posestvenih izprememb po posilnej prodaji je od 14 leta 1875 poskočilo na 31, denarna njih vrednost pa od 83.000 gld. na 183.000 gld. Pri tem je še treba opozoriti, da so v dotičnem izkazu le one posilne prodaje izražene, pri kterih so novi posestniki že v zemljiščni knjigi zapisani, kar se, kakor znano, pri sedanjem pomanjkanju vedno jako dolgo odlaga in prekriva. Pri okrajnih sodiščih Maribor na desnem in levem bregu Drave se je leta 1876 izvršilo 51 prisilnih prodaj, najvišje ponudbe so znašale 76.000 gld., sodnijsko pa so bila cenjena posestva na 119.000 gld. Število dovršenih ek-

sekutivnih realnih cenitev je znašalo 88! Število slučajev novega obloženja po pogodbah je od 532 leta 1876 poskočilo na 571, one po eksekutivnej intabulaciji izvršene pa od 469 na 532. Vsa nova obloženja padla so v vrednosti z 1,191.000 gld. na 1,082.000 gld.; padle pa so tudi odveze od 1,034.000 gld. na 854.000 gld., tako da preobloženje za leto 1876 znaša 228.000 gold. Število izknjiženj vsled nezadostnega kupa povzdignilo se je od 26. leta 1875 na 179, kapitalni njih znesek — in ta številka je posebno važna — poskočil je od 23.000 gld. prejšnjega leta na 241.000. Ker se da misliti, da podobne ali pa še hujše razmere tudi v drugih okrajih dežele vladajo, je tudi dvom, ki ga deželni odbor izreka, ali so se namreč razmere leta 1876 k boljemu obrnile, žalibog le preveč opravičen. Postalo je vse slabše. Dalje se mi zdi, da je treba še dokaza za to, kar trdi deželni odbor: da so namreč obrtnijski krogi vsled poloma več trpeli, kakor poljedelski. Da se o tem more zanesljivo sklepati, mora se ozirati na razmere, v katerih so kapitalne vrednosti dotičnih posestvenih kategorij ali vrst druga k drugej. Skrbi me, da se gospodarski polom vsled kapitalne potrošbe in hitrega padanja posestvenih vrednosti še le začinja in čedalje bolj raste. Ako se sestavi iz predloženih izkazov o zaostajanju davkov po gibanju v posestvenem in bremenskem stanju tabela, razvidi se, da končni zaostanki direktnih d. k. davkov v letu 1875. v gospodarskih obrtnijskih okrajih počez znašajo 11.5 odstot., v poljedelskih okrajih srednjega Štajerskega 5.5 odstot., v poljedelskih okrajih spodnjega Štajerskega pa 18 odst. a zaostanki v posameznih okrajih spodnje dežele so doslegli zares gorostasno višočino. Tako znaša zaostanek zemljiščnega davka v okraju Brežice 21.3 odst., v ptujskem okraju 29.9 odstot., v konjiškem 32.5 odstot., v moziškem in št. lenardskem pa nad 43 odst. Iz višočine teh zaostankov sme se pač opravičeno sklepati, da posebno kmetsko prebivalstvo Spodnje-Štajerskega tlači breme davkov, in nikdar si ne bode opomoglo, ako se mu to breme ne zljajša. Dalje se mi zdi prazna domišljavost, v kateri se ziblje deželni odbor, ako misli, da se je onih 48 milijonov gld., s katerimi so bila štajerska posestva v letih 1874 in 1875 preobložena, večjidel prihranilo v deželnem gospodarstvu. Meni se ne zdi verjetno, da bi se bilo zadnja leta pri nas kaj posebno veliko kapitala nabralo, in sem teh mislij, da to obteženje izvira od kupovanj in poslovnih kreditov, manj od dedovanjskih pogodb. Dokaz temu mi je to, da je posebno pri nas na spodnjem Štajerskem posojilna vknjižba, razen one za hranilnice, tako redka, kakor bela vrana. Pa naj bode, kakor hoče, tega ne bode nihče tajil, da ljudstvo od dne do dne bolj uboža. Znamenje tega je tudi vedno rastoča nenravitost ali spačenost in pa odstopanje posestev na škodo upniku, katero se vedno množi. Te razmere so vredne, da se natanko oziramo na nje, in živo bi

želel, ko bi bilo deželnemu odboru mogoče, da ib bil podal natančneje statistične številke, izpolnivši resolucijo, ki se je lanjsko leto storila; iz teh bi se vsaj nekoliko bolj verjetno dalo sklepati o zmožnosti plačevanja posameznih razredov davkoplačevalcev; kajti zdi se mi neobhodno potrebno da se bremena drugače razdelé in da se vsaj nekoliko olajšajo ubožnejšemu ljudstvu. Tudi ne morem opustiti, da ne bi čudil se temu, kako se je finančni odsek s to stranjo vprašanja tako malo pečal. Kar se tiče sredstev, da se v deželnem gospodarstvu napravi zopet ravnotežje, moram prav odločno ugovarjati proti nalaganju naklad na užitinski davek, ker ima ta, kakor bode vsakdo priznal, gospodarstveno zavrgljivo podlago, ker se mora namesto posestva in pridobitka plačevati davek od stroškov, ker je potreba živeža večkrat v nasprotni razmeri s premoženjem, in torej ta davek ubožnejše ljudi veliko ostreje zadeva, in ker bi imel najslabši upliv na našo, uže tako slabo vinorejo. Meni se zdi tudi najetje dolga zelo nevarno, ker ta prilika zapeljuje, da se trosi denar za marsikaj koristnega, ki pa ni potrebno; tega pa ne moremo nadejati se, da bomo prihodnje dni razpolagali z višjimi dohodki, ki bi bili potrebni, da se plača rastoče obrestno breme, ker se mi končno zdi le prav, če se prihodnji dohodki obrnejo samo na najpotrebniše reči. Narejanje dolga zdelo bi se mi le takrat opravičeno, če bi se bilo z njim imelo kaj kupiti, ali pa ko bi se davkowska zmožnost ljudstva povzdignila, kar pa se od večjega dela naših tako zvanih produktivnih stroškov ne more trditi. Ker pa se mora vendar pomanjkljaj v proračunu pokriti, glasoval bom za predloge finančnega odseka, a zavaroval bi se pa rad proti mislim, da je izposojenje stroškov za cestne in vodne stavbe opravičeno, katere misli so v praksi z najnevarnejšimi posledicami za deželne finance spojene. Po mojem mnenju je jedini pravi pot, da se ravnotežje v deželnem gospodarstvu napravi, ta, da se poizvé, koliko je dežela zmožna dati, da se vsi stroški omeje, dolgovi ne delajo in da se bremena pravičneje razdelé. Pa tudi ravnotežje v deželnem gospodarstvu bi nas naših boleznij ne ozdravilo. Uzrok tega zla tiči globlje. Brezmerina špekulacija, prenapeto rabljenje kredita, novošegno roparsko vitežtvo „utemeljiteljev“, ki so žepe občinstva ropali pred očmi vlade in občinstva, ki je klečalo pred zlatim, ali bolj prav, pred pozlačenim teletom; dalje slabe letine zadnjih let — vse to dela vjazemno, a uzroki te stiske niso samo ti. Ne daje se tajiti, da našim gospodarstvenim koristim bistveno škodujejo mnoge novejšje naredbe in postave. Imenujem le naše razmere proti Ogerskem u, colne in trgovinske določbe, železniško koncesijstvo, katero je bilo povod najstrašnejšim zlorabljenjem, nepogojno odpravljenje odiruških postav itd. Ako ustavno vladarstvo ne pozna sredstev proti spačenosti in postavo-

dajnim pomotam, ako so narodi dozdej zastoj pričakovali blagoslova nove dobe: ako se, kamor se pogleda, vidi siromaščina in obupnost, tako je povod vsemu temu, po mojem prepričanju, navidezni konstitucionalizem v nesrečnem zjedinjenju svobodnostnih načel z despotizmom ali strahovanjem gospodujoče stranke ustavoverske. Načela te stranke pa so nezjedinljiva s pravičnostjo in z mirom narodov, ki je vendar temeljni pogoj vsakega napredka in blagostanja. Zatorej naj se nikdo ne čudi, da se povsodi v gospodarstvenem in javnem življenju vse podira. Dokaza za to Vam ne ostanem dolžan. Uže celo vrsto let izrekamo v tej slavnej zbornici želje slovenskega plemena, ki nas je sem poslalo, želje gledé odstranjenja krivičnega deželnega volilnega reda in glede praktičnega izvedenja §. 19. narodnih osnovnih pravic v šoli in uradu, a vendar se nam niti najmanj ni dovolilo, niti najmanjšega vspeha nismo dobili. Nasprotno žalijo nekateri sklepi deželnega zbora koristi našega naroda. Spominjam samo na sklep, po katerem se je učenje slovenskega jezika na deželnih realnih učilnicah celo kot učni predmet za dijake slovenske narodnosti proglasilo kot neobligatno; dalje na sklep, ki ste ga pred nekoliko dnevi storili, ki jemlje pravico imenovanja ljudskih učiteljev okrajnim šolskim svetom, in daje v tuje roke, sklep, ki je posebno za drugi narod v deželi žalostnega pomena. Ti čini se Vam morebiti nam nasproti zdé mali in nepomenljivi, toda v načelu in oziroma k celej državi niso mali. Vleče se, kakor rudeča nit preko slovenskih narodov v Avstriji čút, da za njih ni pravice. Da ta občutek ne more pospeševati doseženja državnega cilja in splošnega blagostanja, tega ne bode nihče tajil. Brez vseh ovinkov Vam to pravim: ne svobodnostna načela sedanje dobe, nego pomanjkanje teh načel, nestrpnost in narodna sebičnost one stranke, katerej se je vladno krmilo izročilo, to je glavni vzrok naše socialne in gospodarstvene bede, in ako je katero upanje, ki nas bodri, je to: da sila resnice in pravice mora končno zmagati.“

Shod avstrijskih katoličanov na Dunaju.

Kar bi se bilo že davno imelo zgoditi, to se vrši sedaj v staroslavni prestolici avstrijskega cesarstva na Dunaju ali Beču. Katoličani iz vseh avstrijskih dežel so se zbrali in se pogovarjajo o najvažnejših zadevah. V dvorani krasno pozidane palače, katera se je z doneski izkrenih katoličanov sredi Dunaja blizu čudovito lepe votivne cerkve postavila, se je 30. aprila zvečer sošlo više 3000 ljudi, med njimi 700 mož iz vseh avstrijskih dežel; iz naše škofije so bili navzoči č. g. kanonik Kosar in č. g. Voh iz Konjic.

Grof Pergen je zbrane pozdravil z krščanskim pozdravom: hvaljen bodi Jezus Kristus! Potem je blagi gospod navdušeno nadaljeval: „hvala Bogu, težavno delo, katero se je Bogu v čast pričelo, se dnes djanski vrši. Milosti božje pa Vašej požrtvovalnosti, slavna gospoda, je se zahvaliti, da obhajamo dnes sijajn shod katoličanov iz vseh avstrijskih dežel. Kakor zlatej kroni vladarjevej ne sme manjkati noben žlahtni kamen, jednako ni smela nobena dežela našega svitlega cesarja nezastopana ostati na tem shodu. Le ker vidim pred seboj zastopnike vseh avstrijskih dežel, slobodno rečem, da odprem dnes prvi shod vseh avstrijskih katoličanov. Sedaj pa prosim, da si slavua gospoda izmed sebe izvoli predsedništvo!“ Preden se je to zgodilo, je še grof Pergen dal predčitati čestitajoča pisma, kojih je došlo 43 iz raznih krajev Avstrije in Evrope, potem 26 pismenih pozdravov in 37 telegramov. Z velikim veseljem tukaj omenimo, da je tudi kat. politično društvo v Konjicah in 5 enakih društev iz Koroškega poslalo svoje podrave in telegrame.

Zbrani katoličani so potem izvolili jednoglasno predsedništvo. Grof Egbert Belkredi, brat nekdanjega ministra, je postal predsednik, Julij pl. Riccabona in grof Henrik Brandis jegova namestnika. Grof Belkredi, prevzemši predsedništvo, je zbrane kaj lepo in primerno nagovoril. Rekel je: pred svem nasvetujem, da sv. očetu Piju IX. telegrafično naznanimo svojo najponižnišo udanost in prosimo za apostolski blagoslov. Nasvet je bil z veliko navdušenostjo sprejet. Predsednik je potem nadaljeval: imeniten dogodek se vrši, obhajamo sedaj prvi shod avstrijskih katoličanov. To je glasno pred Bogom in svetom objavljeno verizpoznanje. Zbrali smo se v neizmerno resnem trenutku, da se pogovarjamo o prašanjih, ki so v najtesniši zvezi z našim katoliškim življenjem. Da pomirimo svoje srce in vest, treba nam je določno izvedeti, kako se imamo kot verni katoličani obnašati nasproti nekaterim važnim prašanjem. Živimo v dobi, v kateri je besnim silam pripuščeno, ljudem zdrave misli pačiti, vse kar je sveto, zasramovati, resnico kaliti, vse podlage, na katerih človeška družba in država slonijo, rušiti in pokončavati. Božja naprava za zveličanje ljudi, učiteljica in odgojiteljica človeškega rodu, sveta katoliška Cerква, se skoro po vseh evropskih državah izpodriva iz javnega življenja. V nekdanje katakombe, v podzemeljske votline jo hočejo nazaj pahnoti, da bi ondi na skrivnem, kakor kaka hudodelnica, obhajala svoje shode; med tem pa se drznejo ponočni ptiči svojo neversko temo svetu hvalisati kot najjasnišo svetlobo. Zopet je nastopil čas, ko stoji neverni cesar Maksim pred velikim Konstantinom in zopet bo le tisti zmagal, kateri se spominja svetega križa in božjih besed: v tem znamenju bodeš zmagal. Mi smo se okoli tega znamenja zbrali, iz vseh dežel našega vladarja smo se sošli, da se pod ovo zastavo, pod ovim

banderom zedinimo in — po dolgi vojski morebiti — gotovo zmagamo. Vse, kar nas loči, jezik, rod, navade, zgodovina in pravica, vse gine pred uzvišeno edinostjo krščanske vere, kojoj vsi jedno spoznavamo in verujemo; vse to gine pred edinostjo sv. Cerkve; tukaj si podajamo vsi bratovski roke. (Dobro, dobro, ploskanje z rokami). Dobro, tedaj se pa zedinimo, zberimo se, kakor se zbiramo po starodavni zvestobi okoli našega svitlega cesarja, tudi okoli naših prečastitih škofov in okoli središča vse jedinosti, okoli stolice sv. Petra. (Živabno priznanje in živijo-klici.)

Gospodarske stvari.

Kuruza ali turšica dobra rastlina za zeleno krmo.

Močno boli kmeta, če stradajočej živinici nima kaj za krmo položiti. Iz take zadrege mu je včasih zelena kuruza ali turšica najvrliši pomočnik. Živina jo prav rada žre, krave dobro molzejo in kmet lahko poleti mnogo druge krme za dolgo zimo prihrani, če si o pravem času kuruzo naseje za zeleno krmo. Ako jo v 3 obrokih seje, zamore prav lahko cele 3 mesece ž njo shajati. Zastran zemljišča zelena kuruza nikakor ni zbirčna. Kder pšenico in repo sejejo, se ni nič bati, da nebi storila. Tudi ržene lege dajejo večidel dobre pridelke, gotovo pa več, kakor če bi se v njih kaka druga rastlina za zeleno krmo vsejala. Praha je zeleni kuruzi posebno vseča, pa tudi za ozimino, če se je tej pognojilo, prav dobro stori in tudi za njo je njiva za vsak sadež dobra, če že ni preveč izpita. Kar pa zelenj kuruzi najbolj dobro de, to je gnoj in je za vsako pešico gnoja jako hvaležna. Toda katera rastlina bi ne ljubila gnoja? Kakor človek in žival dobro hrano poplačuje z živabnim delom, tako povrača rastlina gnoj z veselo in močno rastjo. Kuruza vleče največ hrane iz gornje njivine plasti; kajti njene korenine ne vdirajo globoko in iz zraka ne srka toliko hrane v sebe, kakor razne detelje. Ker pa še ne celó v 3 mesecih neznano veliko zelene krme pridelava, zato potrebuje močno pognojitev; hlevni gnoj in gnojnica koristita tukaj prav čudovito. Vse to pa povrne zelena kuruza jako dobro, ker daje živini veliko krme in ima kot nasledek zopet veliko gnoja. Izvrsten gnoj za zeleno kuruzo so tudi iztrebki iz stranišč. Njiva se njej pa naj vselej prav marljivo pripravlja. Za okopavnim sadežem zadostuje tudi bolj plitvo oranje, praha in žitno strnišče pa se sme globljeje izorati; sploh za zeleno kuruzo, mora zemljišče biti čisto, brez plevela. Seje se pa sploh prvič takrat, kedar se ni več bati silnih mrazov ali slane, ki se je pri nas nekaj let že le preveč navadila razsajati do srede tu pa tam celo do konca maja. Navadno začnejo kuruzo za zeleno krmo sejati, kedar gorkomer poprek celi den kaže 8° R. ali 10° C. Za seme se naj izbere mogoče veliko in zdravo zrnje; kajti

tukaj velja: veliki zdravi stariši rodijo velike zdrave otroke. Domače sorte so najboljše; tuje, na primer cinquantino, orjaška turšica, konjski zob itd., so drage, gledé kaljivosti redko kedaj zanesljive in proti mrazu odviše občutljive. Kdor želi svojo živino dobro skozi več mesecev z zeleno kuruzo rediti, ta jo naj seje večkrat, v 3 ali 4 obrokih. Vzemimo, da je gospodar eden oral njive z kuruzo posejal za zeleno krmo! Dajmo na dalje, da je tako pridelal 700 centov zelene krme in če odmerimo 70 funtov enemu živinčetu, potem je dobil skup ravno 1000 deležev ali „porcijonov“ t. j. krme 10 živinčedom za 70 dni. Kdor tedaj hoče opazno postopati in 10 glav skozi 3 mesece dobro prerediti, ta mora za 1/2 ali vsaj za 1/3 večji kos posejati. Obroki sejatve se lahko prilično tako nastavijo: če se prvi del poseje 8. maja, potem se lahko drugi del poseje 20. maja, tretji 30. maja in četrti 6.—10. junija. Sejati se zamore še tujan do konca junija; vendar pozne sejatve dajejo čedalje manje pridelkov. (Konec prih.)

Razne kapusovine.

15. Pomorsko zelje se po angleških morskih obalnih dostikrat divje nahaja ter je večletna rastlina, ki se po semenu, pa tudi po koreninskih izrastkih zaploja. Seme se mora poprej iz okroglih luščin izlušiti in potem spomladi na dobro gredo posejati. Brž, ko so sajenice dosti krepke, se posade po 2 črevlja narazen v močno nekaj prešnato zemljo, ki se mora pa prej globoko prekopati in pognojiti. Pa tudi koreninski izrastki nadomestujejo iz semena izrejene sajenice. V vsakem slučaju, naj so že iz semena ali iz koreninskih izrastkov pognane, se dve leti ne porežejo, dokler ne postanejo dosti močne. Še le v tretjem letu se začno mladike meseca marca z lonci zavezovati, da obelē in blizo 6 do 8 palcev dolge postanejo. Zdaj se porežejo in v kuhinji ali za juho ali pa, kakor špargelj pripravijo. Pri kuhanju se morejo pa stebila olušiti, ker sicer neprijeten, grenek okus dobijo. Mladike se morejo pa 6 tednov porezovati, kakor špargelj, ki pa daje več pridelka. Rastlina je zelo stanovitna in zimo dobro pretrpi. Da se priredi seme, pustē se naktera stebila neporezana, da rastline v cvet gredó. Seme dozori v poznem poletju in nekaj let kaljivo ostane. To nježno sočivje, ki ga na Angleškem tudi kakor špargelj pogosto pridelujejo, po naših krajih še vse premalo poznajo. Zasluži pa vsekako večje razširjatve. Tudi kot živinska klaja še daje pomorsko zelje po močnih in mesnatih listih obilen pridelek. 16. Kineško zelje. (*Brassica chinensis*.) Nova in pruv malo razširjena sorta, ki se hitro razvija in še kot sočivna rastlina dobro služi. Poseje se ne pred mesecem julijem, ker sajenice drugače preveč od zeljnih bolh trpē. Po kresu vzraste ta sorta prav močno, da njeni nježni listki, ki se kakor perešne zelje pripravljajo, noter do jeseni kuhinjo zalagajo. Seje se seme iz proste roke.

Sajenice ali na mestu ostajajo ali se pa na grede presajajo.

Kako zabraniti, da se novo izvaljena piščeta v gnezdu ne pomučkajo ali zadušijo in kdaj se jim sme prvokrat položiti krme. V kokošjih gnezdih, ki imajo precej debelo podlago iz sena in slame, se po sedenju kvoklje navadno rada pravlja v sredi neka globela, ker teža kvoklje na sredo gnezda bolj pritiska, kakor na kraje. Po tem takem je jasno, da se jajca vedno bolj proti sredi gnezda valé in izvaljena piščeta ne morejo lahko iz te globele pod zadnji del kvokljinega trupla vzlesti. Tako se zgodi, da se mnogo piščet, če jim brž po izvaljenju kdo na pomoč ne pride, poduši ali po materi sami pomučka. Da se tedaj ti nepriliki v okom pride, je dobro nekaj dni, predno se imajo prva piščeta izvaliti, pod gnezdo nekaj sena ali slame podtakniti in tako rečeno globelo v sredi gnezda nekaj vzravnati. Še bolj pa kaže, brž ko ktera kvoklja hoče sedeti, gnezdo tako napraviti, da se kos črstvega drna ali važine podloži in na njem še le pravo gnezdo iz sena ali slame pa ne predebelo naredi. Tako postane in ostane gnezdo bolj plitvo in jajcem ne pomanjkuje potrebne vlage za gotovo izvalitev mladih piščet. Ta vlaga namreč zabranjuje, da se jajčna mrena pod lupino ne strdi, kar mlademu piščetu v jajcu pri razkljuvanje jajčne lupine mnogo težave prizanaša, in ker marsikteremu za to opravilo moči izmanjka, marsiktero pišče v zadnjem trenutku valjenja pogine.

Piščeta, brž ko iz jajčne lupine izlezejo, krmiti, je škodljivo in marsiktero mlado vsled tega preranega krmljenja pogine. Predno 24 ali 36 ur ne preteče, se novo izvaljenim piščetom sploh ne sme krme polagati. Boljše je piščeta delj časa stradati pustiti, kakor pa jih prerano nakrmiti. Znani so prigodki, da so novo izvaljena piščeta celih tri dni brez vse krme ostala in bolj živa in krepka od onih, katerim se je že 24 ur po izvalitvi krma podala.

Tržne novosti. Kupčija se je vendar enkrat začela živahneje gibati. Kriv je temu brez dvombe rusko-turški boj. Izvažanje zrnja iz Rusije in Rumunije je toliko, kakor ustavljeno, v Ameriki lani niso veliko pridelali in tako je začelo najpred na Angleškem zrnja pomanjkovati, to je tudi drugod ceno na više potisnilo; tudi na Nemškem je cena poskočila. Zato slišimo iz Dunaja, iz Pešta in drugih tržnih mest, da se čedalje bolj po zrnju poprašuje in dražje plačuje. Tudi klavnej živini in vinu se je cena zboljšala; temu je gotovo nekaj tudi mraz pripomagal. Kdor ima še kaj zrnja v kašti ali vina v kleti, ta bo te novice gotovo vesel.

Sejmovi 7. maja: Arvež, Ormuž, Brežice, Rogatec, Podplate; 9. maja: Arnauž, Brašlovce, Konjice in sv. Lovrenc v slovenskih Goricah.

Dopisi.

Iz radgonske okolice. (Kmetško društvo — Bauernverein) se je osnovalo v Orehovcih blizu Radgone in sicer pred 2 letoma z 28 udi; sedaj šteje 100 rednih in 8 častnih. [Koga? Ured.] Ima pravila ali statute, po katerih si udje volijo 6 odbornikov, ti pa izmed sebe načelnika ali Obmanna, zapisnikarja in denarničarja. Ti povabijo ude večkrat k sejami sprejemljajo nove ude. Vsakemu udu je vplačati 52 kr. letnine za vzdrževanje društva in za razne stroške. Letos 15. aprila je imelo društvo glavni zbor svojega dvaletnega obstanda. Načelnik je razlagal, da so bili večkrat shodi, pri katerih se je govorilo o gospodarstvu, še več pa o političnih zadevah, namreč za stran občinskih in okrajnih razmer, o c. kr. glavarstvih itd. Prošnje so se vlagale pri deželnem odboru in celo pri državnem zboru. Ali o tem, če je že bilo kaj uslišano, pa ni ničesar črhnil. Potem je predlagal letni račun in povedalo se je, koliko se je denarjev nabralo in koliko izdalo, samo to se ni razložilo, za kaj se je izdalo. Naposled je poslušalcem močno na sree polagal prihodnje volitve poslancev, da se naj vsaj enkrat spametovajo, naj ne poslušajo ne klerik., ne lib. (Koga pa tedaj?), temuč naj volijo prihodnjic po svoji vesti in pameti iz sredine kmetškega stanú, ki poznajo kmetške razmere in potrebe in da bi za naš okraj najboljši, najrazumnejši in najpripravniši bil negovski gospod Špirk (Aha! Kako polagoma in opazno svojad svoje rogove na den poriva!) Društvo ima dobra pravila (Sicer jih vlada nebi bila potrdila. Ured.), in tudi po eni strani za stiskanega kmeta dober (Navidežno. Ured.) namen, samo da bi bilo na verski, katoliški podlagi. (To ni mogoče, ker je plod tajnega društva frajmaurerjev, kar potrjuje list „Bauernwille“), da bi na slovenski zemlji bilo slovensko in da bi za ude imelo res samo kmetške ljudi. Ali ravno nasprotno smo zapazili; za verske reči se ne zmeni (Navidežno! Ured.), govori se večjidel nemški, piše pa vse nemški in Slovence pogosto pikajo; za ude se pa pobere vse ali ima ped zemlje lastne ali ne; še takih je mnogo zraven, ki si blizu še domisliti ne zamorejo, kaj je kmetški stan.

Dostavek uredništva! Nedavno smo dobili dopis, iz katerega smo poizvedeli, da je celó od sv. Andraša v slov. Goricah nek premožen kmet marljivo k nekemu Lukovnjaku ali „Kreutzwirthu“ pri Radgoni k sejami kmetškega društva zahajal. Temu kmetu so možgane tako zmešali, da baje prorokuje strašno vojsko, v katerej bodo vsi sovražniki ubogih kmetov in drugih siromakov pobiti, postali bodo hlapeci, kmeti pa njihove gospodje; omenjeni kmet „zatirane delavce in kmete“ do zvezd povzdigavlje, nasprotnike pa risa hujše od Turkov. Ali se je nesrečnež teh nevarnih (socijalističnih) misli navlekel pri omenjenem društvu ali kde drugod, tega ne moremo reči; to pa vemo,

da je tje zabajal in list „Bauernwille“ prejemal in hlastno prebiral. Sploh je stvar vredna, da narodnjaki ostro na njo pazimo!

Iz Ptuja. [Konec.] Načelnik priobči še konečno postanek zadruga. Spominja se Štefanovega dne leta 1875. Ta dan so namreč za vsak pameten napredek navdušeni Središčani k zadrugi v tolikem broju in z tolikimi sredstvi pristopiti obečali, da se sme reči; Ormuško hranilno in posojilno društvo rojeno je v Središču na Štefanovo l. 1875; dalje pravi govornik, kako je naš mnogozaslužni državni poslanec in deželni odbornik g. Herman našemu društvu silno pomagal koj v početku z okoli 4000 gold., s katerim denarjem se je že marsikteremu društveniku pomoč podelila, in tako podpira g. poslanec, kolikor mu je največ mogoče, tudi gmotno volilce svoje, zraven tega, da se brez nehanja trudi v deželnem in državnem zboru, pazljivost zakonodavcev obrniti na končno spoznanje pravega vzroka vseh nadlog, ki tiščijo celo cesarstvo, posebne pa naš kmečki stan. V znamenje odličnega spoštovanja in iskrene zahvalnosti proti g. Hermanu povzdignimo se iz svojih mest! Kot en mož povzdignejo se vsi navzoči in trikratno: „živijo Herman“, zadoni po dvorani. Ker zavoljo premnogo poslov v deželnem zboru g. Hermanu ni bilo mogoče k skupščini priti, se mu je pozdrav telegrafično poslal. Po dokončanem zborovanju je še velik del društvenikov ostal več časa skupaj, se razgovarjal in nazdravljaval neutrudljivemu za društveni napredek navdušenemu načelniku g. dr. Geršaku, državnemu poslancu Hermanu, poedinim gospodom iz predstojništva in odborništva gg. Dr. Magdiču, dekanu Fricu, staremu korenjaku Kočevarju in drugim! Sedaj pa še par opazek! Zborovanja udeležilo se je blizu 60 udov. To je vendar malo število, če se pomisli, da med 220 udi je velika večina, ki še dve uri hoda nima v Ormuž, da se je zbor obhajal v nedeljo in ne v kak delavnik, in da se le samo enkrat na leto zboruje. Posebno pogrešalo se je nekoliko od onih, ki so prej prav pogostoma prihajali, kedar je bilo treba groša. Neki in neki še zadrugo zmirom srpo gledajo, dasi je nje koristnost tako javna, da se nikakor tajiti ne more. Ne čudimo se mnogo načelnim protivnikom našim, kajti znamo, koliko ti marajo za v stiskah se nahajajoče kmečke sosedo svoje in katerim so kmeti dobri le ob času volitev. Nikakor pa se ne more zadosti načuditi nekterim možem iz naših krogov, ki se obotavljajo stopiti k našej zadrugi. Čemu tako strankarstvo? Ali morebiti vere ni? Zadruga, kder se nahajajo možje: deželni odbornik Herman, dr. Geršak, dekan Fric, župnik Rajč, očač Kočevar, trgovec Jurca in mnogo drugih korenjakov, dajejo v nravnem in gmotnem oziru poroke dovolj. Toda nadjamo se, da bomo v tekočem letu še mnoge in mnoge, ki še jih zdaj neradi pogrešamo, prav skoro v našej zadrugi pozdraviti priliko dobili. Govorilo se je tudi o premembri združne pogodbe. V tej zadevi je pred

vsem potrebno popolne jasnosti in občne razumljivosti.

Iz Konjic. 1. maja. (Pač škoda za denar!) Dobro je bilo, da nam je „Gospodar“ v poslednji številki 17. povedal stroške za šolo, ki bodo 1878 znašali 1 milijon in 300.000 gld. To trpi ljudstvo, ki plačuje z eno roko v deželno, z drugo roko pa v okr. kaso, z obema pa še v državno kaso, iz katere gre vrh onega strašnega zneska za šolske inšpektorje 56.000 gld., ker imajo ti zdaj svoje posebne kancelije pri okr. glavarstvih. Enkrat za vselej rečemo, da privoščimo iz srca učiteljem njih plačo, katero si krvavo zaslužijo, ako modro in skrbno svojo težavno službo opravljajo. Toda lahko bi bili gg. učitelji dostojno plačani, pa bi vendar letni proračun za učiteljske službe lahko manjši bil. Kako to? Tako-le: Odpravi se naj iz šol vse nepotrebno šušmarenje s stvarmi, ki niso še za otroke v ljudski šoli in se s tem le dragi čas trati. Vsled mnogih nepotrebnih reči v šoli se namnožuje število razredov, ž njim pa število učiteljev, otroci se pa potrebnih reči ne naučijo, ker so preobloženi. Res škoda za mnogo denarja, ki se zastonj troši, silno težko pa — v kase plačuje. Pri nas v Konjicah se vsaj ena učiteljska služba menda celo zastonj plačuje. Za učiteljico je namreč gospodičina Schubitz, hči pokojnega narodnjaka dra. Šubica iz Celja. Ogromna večina šolskih otrok je pri nas slov. narodnosti, a „frajlica“ Sch. ne umeje skoro besedice slovenske! Kakošen more biti vspeh njenega podučevanja? Ne mnogo veči, kakor vspeh žabe, ki se oreha loti. Tudi drugi učitelji morajo — gotovo proti svojemu prepričanju — po pritisku šol. odborov in v ojnicaš šolske osnove vse preveč nemškutariti. Nemškutarija v šolah je predrago plačana, zguba časa velika za slovenske otroke, ki ostanejo pri takem poduku medlega duha in praznega srca. Pametna, razmeram in potrebam ljudstva primerna šolska osnova bi storila, da bi se otroci v 3 razredih stokrat več in bolj korenitega naučili, kakor v 5 razredih, ki jih tukaj imamo. Tu se torej res mnogo denarja zastonj trati. Še eno bodi „frajlici“ očitno povedano, kar si naj da po kakem ptujskem Tomažeku raztolmačiti. Čudno navado namreč ima, da napotuje deco nemško moliti in to — natihoma! Otroke je komaj v redu držati, če počasi glasno ne molijo. Tiha molitev pri otrocih je zasmehovanje molitve in Bogu nečast. Pomnite „frajlica“! da otroci katol. starišev in krščansko-kat. vere niso zato, da se v šoli pačijo in verske malomarnosti nalezujejo.

Iz Braslovč. Pretekli mesec, ko je bilo novačenje za celjski okraj, pelja A. Pouše, skoz in skoz pošten in miroljuben kmet in žitnj trgovec iz Topovelj, težko naložen voz žita iz Št. Paula, kar se proti pripeljajo trije fantje ali bolje reči divjaki, in mu predrzno ukažejo in žugajo, da se jih naj s polnim vozom iz ceste na njivo izogne; ker se je pa branil to storiti, ga napadejo, a ker

je pa mož močen korenjak, ga ne morejo podreti. Nato vzame eden nož in ga hudo v roko rani. K sreči vidita in pritečeta dva moža iz polja gredoča na pomoč in tako te hudobneže odpodijo. Zelo britko je za rodoljuba o takih zločinih iz drage nam Slovenije poročati, pa od druge strani se mi potrebno zdi, da bi vsaj enkrat naši državniki in postavodajalci spoznali, kako krivo da so ravnali, ko so staro, vredno in tečno zdravilo, leskovo mast odpravili; sedaj take hudobneže večjidelj samo z zaporom kaznujejo, kterega se pa malo ali zelo nič ne bojijo, pa še to na škodo dobrih ljudi.

Iz Podplata pri Kostrivnici. Tukaj v Podplatu smo imeli nekdanj sejm; zdaj jih ni več. Na sejm nihče ni prišel ali je k večjemu kdo kako kravče prignal, torej so sejmi sami ob sebi nehali. Govori se, da bi imeli tje gor v Kostrivnico naše sejme dobiti. Ali se bo to zgodilo, še nič prav ne vemo. Če jih pa res dobijo, svetujemo mi Podplačani Kostrivničanom, naj z našimi sejmi pametneje ravnajo, kakor s svojimi lastnimi. Letos na dan 40 marternikov, t. j. 10. sušca bi bil imel biti v Kostrivnici sejm. Hudo vreme je zabranilo, da ga ni bilo. Kostrivniški „rihtar“ in njegov berič — neizgruntano pametni glavi — preložita sejm na torek po Jožefovem, t. j. 20. dan sušca, pa okrajnega ptujskega gospoda glavarja poprej nista vprašala, kaj se sme s sejmom zgoditi. Berič oznani nam kmetom v nedeljo 11. sušca pri cerkvi, da bo po vremenu zabranjeni sejm 20. sušca. Tako da tudi kostrivniški „rihtar“ na Lembergu na tamošnjem sejm, pa tudi v nedeljo se vé da na srenjske stroške pri bližnjih farah oznaniti, da bo sejm v torek po Jožefovem. Zaželjeni dan sejma pride. Govedina, svinjetina in tetelina je že pripravljena; tudi je že odločeno, po čem se bo liter starine in novega vina točil. Ali glej smolo! Dovoljenje za sejm še nima ne „rihtar“ ne berič v rokah, ker ga še okrajno glavarstvo poslalo ni. In tako se je zgodilo, da smo domači in tuji ljudje, voli in krave, štanti in kramarji hodili 20. sušca v Kostrivnico na uro gledat. Domu gredé pa smo se kmetje med seboj razgovarjali rekoč: „Kostrivniški „rihtar“ in njegov berič sta gotovo z „fašenkom“ repo jedla, ker še tega ne vesta, da se mora od deželske gosposke kaj črnega na belem v rokah imeti, preden se zastran preloženega sejma kaj oznaniti zamore. Toraj se pa menda tudi še takrat spametovala ne bosta, ko zadnji iz Gradca — prikobaca“.

Iz Noršinec. Imeli smo v aprilu nekoliko prav mrzlih dnevov, katere je ostri sever razhladil in 22. aprila prav hud mraz, tako, da je zemlja zmrižnjena bila in na mlakah precej debel led; mislili smo, da bo vse proč; ali hvala Bogu, ni še bilo tako nevarno, kakor smo se bali; na polju je drugo vse zdravo ostalo, samo tista rž, ki je že v klasovju bila, je poškodovana; med sadnim drevjem pa so orehi najbolj poškodovani, tudi češnje in slivi so deloma trpele, največ pa je gorica do-

bila; nekteri vinski vrhi so bolj, drugi menje trpeli, tudi proti šodu in jugu ležeče in na pesični zemlji nasajene gorice bolje, nego v nasprotni legi. V bolj ilovnati mastni zemlji ni tako škodovalo. Močno zadeti vrhi so: Nunska ali Stročja graba, Ilovec, Mrzlo polje, Plavček, menje zadeti so bili, Jeruzalem, Kajžer, Brebrovnik, Neličan, Zastavci in sploh boljše proti Hervaškem ni tako hudo mrazilo. Tako se nam je vrč zopet više obesil; sploh pa pravijo ljudje, da, kolikor grozdja se pred sv. Jurijem vidi, navadno nikdar ne pride pod stiskalnico ali prešo. Tudi 23. aprila je bil še drugi mraz, ali ta nam ni več kaj poškodoval, ker je že prvi mraz uničil, kar je bilo pokončljivega.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Navdušenost avstrijskih Slavjanov za boreče se brate v rusko-turškem boju je res velikanska, zlasti na Českem, kder časniki pišejo večjidelj o vojski, domače zadeve obravnavajo le površno. — Na Dunaju so škofi svoje zborovanje sklenoli; bili so tudi od cesarja sprejeti in na obed povabljeni. Kaj je bilo sklenjeno, to še ni znano. — V državnem zboru so razpravljali o postavi proti oderuhom; za obravnavo nove nagodbe z Ogersko je se izvolil odsek 45 poslancev. — Vsi artilerijski regimenti imajo nove Uhacijeve kanone, sedaj bodo začeli še velike kanone za trdnjave zlivati. — Minister Stremajer je okrajnim glavarjem razposlal ukaz, da imajo natančno popisati vse učitelje, ali so pravi avstrijski domoljubi ali ne, ali obžujejo z sovražniki ustave, kako se obnašajo proti duhovnikom, kake knjige in novine berejo in če pri volitvah kaj agitirajo itd. Nadvojvoda slavni Albreht je v Osek se odpeljal vojne ogledavat. Hotel je v nekeji veliki gostilnici v Budapeštu prenočiti, toda magjarski Turki so v ravno isti gostilnici najeli hiše za turške dijake, kateri so prišli Magjarov obiskavat. Nadvojvoda je toraj na ladji ostal in se magjarsko-turškemu pobratenu izognil. Magjari so iz golega sovraštva in strahu pred Slavjani neumnega turkoljubja tako pijani, da so jihove grofice, gospe in gospodičine turškemu imamu ali popu, ki je dijake vodil, roke poljublale ali bolje — oblizavale.

Vnanje države. V sosedni pruski Nemčiji razsaja sedaj še hujši denarski in gospodarski polom, kakor pri nas; mnogo ljudi se izseluje na Francosko in v Ameriko; Nemčija tedaj ni srečna vkljub preganjanju sv. Cerkve, vkljub milijonom, katere je iz Francije dobila. Francozki minister Decazes in angleška kraljica sta razglasila, da se v turško-ruski boj ne bodeta vtikala; vsled tega je turkoljubom srce še bolj v hlače zlezilo, ker so sploh mislili, da bo Angleška z Avstrijo vred šla Turka branit. Na njihov še večji strah je celó slišati, da bo Angleška pa tudi Španija in Italija pri razdjanju turškega cesarstva skušala vsaka svoj kos kake dežele pograbit. Angleži bi naj-

rajši zgrabili Egipt, Italijani pa Albanijo in Tunis. Angleško brodoge se je prestavilo v Karf blizu Albanije.

Rusko-turški boj.

Prva kri v tem boju je tekla v Aziji. Turki so tam okoli pomorskega mesta skriti za močnimi šancami; naslanjajo se na sila močno trdnjavo Karst; vsa dežela Armenija je gorata; turških vojakov je proti ruski meji nastavljenih 57.000; proti perzijski pa 26.000. V Erzerumu, glavnem mestu, stoji tudi kakih 20.000. Nad ta turška krdela začelo je 125.000 Rusov lomastiti 26. aprila v 3 oddelkih; prvi oddelek izšedši iz ruskega mesta Aleksandropolja najbolj naglo prodira naprej in je v prvem hipu trčil na nepripravljene Turke in vjel 100 mož in 7 oficirjev; kubanski kozaki so pomandrali s svojimi konji cel škadron Turkov; drugi oddelek je mahnil iz Ahalčika proti Ardehanu, ter zajel 200 Turkov in prodril po precej krvavi bitki v mesto Muhaster; tretji oddelek pa hiti proti Batumu, toda tukaj so se Turki 2 krat močno v bran postavili tako, da je padlo 800 Rusov, če je res, kar turški listi poročajo. Sedaj so Rusi celo blizu Karsa in ženejo Turke pred seboj v mesto, ki je silno utrjeno in zavarovano z več kakor 300 kanoni. Če se Rusi mesta polastijo, potem je vsa Armenija kmalu v ruski oblasti. Turško brodoge je bombe poganjalo v ruska pomorska mesta Poti in Sv. Juri, pa ni posebno škode zadajalo, ker se zavolj ruskih kanonov bližeje k bregu ne upa. Sicer pa turški brodarji niso preveč prebrisane glave, ker so se tako zmotili na zemljevidu, da so lastno turško mesto Hefketil postreljali misleči, da je rusko. V Evropi še Rusi in Turki niso trčili drug na drugega; Turki se ne upajo črez Donavo, Rusi pa še niso vsi do nje prišli. Močno jih ovira velika povodenj, ki je nastala v južnem Ruskem in v Rumunskem; železnico med Jašem in rusko mejo so silni valovi pretrgali; sedaj je zopet popravljena. Vkljub temu se pa ruska vojna primeroma strašno naglo pomika naprej; general Skoboljev je v 14 urah blizu 20 milj daleč pribajal z 1300 kozaki in se polastil železniškega mosta črez Seret pri Galacu. Nekoliko ur pozneje so prisopihali od Donave 3 turški monitorji, da bi važni most podrli, so pa jo takoj jezni pobrisali, ko so Ruse zagledali. Sedaj je večjidel že vsa ruska vojna v Rumuniji, kakih 300.000 mož z 628 kanoni; vojaki morajo večjidel peš ali jež marširati, kanoni, streljivo itd. se pa po železnici prevažajo. Zasedli so že mesta Galac, Brajlo, Reni, Izačko, Izmail in Kilijo in misli se, da bodo tukaj skušali črez Donavo mahnuti v Dobrudžo, da vzamejo turško železnico od Donave do Kustenža na Črnem morju in potem daleč lomastijo v Bolgarijo proti Silistriji, Šumli in Varni. Ali ruska vojna je že sedaj tako srečno postavljena, da še nihče ne more vedeti, kde bodo prav za prav z glavno silo v Turčijo vdrli. Kajti

oddelki ruske vojne so že Gžurdževo zasedli nasproti Ruščuku in Kalafat nasproti Vidinu in sicer po železnici, katero Turki pogrešajo in tedaj ne morejo tako hitro povsod priredjeni biti. Zato že precej zmedeno simotamo cepčejejo. Pri Vidinu so imeli 100.000 mož zbranih, ali zapazivši, da se veliko Rusov zbira pri Galacu, so jih začeli po Donavi spravljati v Dobrudžo, deloma celo nad Ruščuk in Varno in po Črnem morju; toda Rusi utegnejo te pustiti in po železnici v Kalafat in ondi črez Donavo nad Vidin in dalej v Sofijo za Balkanom mahnuti; tedaj bi morali Turki sami Balkan zapustiti in iti branit Adrijanopelna in Carigrada. Vreme je sedaj ugodniše postalo. Rumunski knez je z ruskim carom sklenil pogodbo, po kateri prepušča celo deželo, vse železnice in ceste itd. v porabo Rusom; tudi oroža svoje vojake in ladije; Turki so mu že vzeli 3 na Donavi. Srbski knez Milan je telegrafično pozval generala Črnajeva v Belgrad, ob enem je poslal 3 brigade, da zabranijo Turkom zasesti Kladovo, kakor storiti žugajo. Črnogorski knez je iz Cetinja šel k južni vojni in je rekel, da bodo sedaj Črnogorci menje prilike imeli Turke napadati na bojnem polju, ker se v trdnjave skrivljejo. Turška vojna je namreč letos tam za polovico slabeja od lani. Grških prostovoljcev je 2 bataljona vdrlo v Tesalijo; Hercegovinci so pri Nevesinju ubili 28 Turkov. V Bosniji je 14 čet, vsaka šteje 400—600 vstašev. Ruski car je ukazal novih 460.000 mož pod orožje pozvati. Ravno sedaj smo izvedeli, da so Rusi v Aziji iz Erivana prodrli v veliko mesto Bajazid; turških 1700 vojakov je pobegnilo na planine proti Erzerumu; Rusi so zasedli mesto in ga d in zaplenili veliko streljiva. Turški admiral Hobart-paša je bil od Rusov skoro vjet na Donavi, komaj je odtelk v Črno morje.

Za poduk in kratek čas.

Donavo.

Mogočnej žili podobna je velika Donavo gledé jenega toka po srednji Evropi. Od Črnega gozda na Nemškem, kder 2176 črevljev visoko nad morjem izvira, do iztoka v Črno morje meri njeni tok 400 milj ali 800 ur in je tedaj za Volgo na Ruskem največja evropska reka. Zgornji jeni tok gre skozi nemške dežele: Badensko, Württenbersko in Bavarsko, srednji skozi avstrijsko-ogerske dežele in spodnji dela mejo med Turškim in Rumunijo. Pod Budimpeštom je 3000 črevljev široka in po 24—36 črevljev globoka; pod Osekom se njej pridruži naša Drava in pri Zemljinu slovenska Sava. Med Zemljinom in Belgradom je Donava 4800 črevljev široka in 42 črevljev globoka, se pa niže pri Orsovi stisne na 800 črevljev ter dela ladijam mnogo neugodnih brzic. Dalje teče proti vzhodu črez globoko rumunsko nižavo, kder mnogo močvirjev in jezer pa tudi dokaj otokov nareja.

Od Vidina do Črnevode teče 60 milj skoro vedno ravno proti izhodu in se tukaj nagloma obrne do Galaca na severno in potem zopet na izhodno stran ter se potem v 3 strugah izliva v Črno morje. Od Vidina naprej je bolgarsko ali turško pobrežje vseskozi bolj visoko, kakor rumunsko, ter je trdo, deloma skalno, kar Turkom veliko pomaga, da se laglje branijo proti Rusom, ki jim nasprotno prihajajo iz rumunske strani. Rumunsko pobrežje pa je ne samo bolj nizko, ampak precej močvirno, kar pristop k Donavi zopet močno ovira. Najvažniši prehodi so na južni strani Kladova v Srbiji, potem Vidin, Palanka, Rahova, Nikopolje. Sistova, Ruščuk, Oltenica, Silistrija, Mačin, Izačka in Tulča na turški, Turn Severin, Kalafat, Džurdževo, Brajla, Galac, Reni, Izmail in Kiliya na rumunski strani. Široka je pri Ruščuku nad 2000 črevljev, pri Silistriji 4000, pri Galacu pa je zopet bolj ozka, kder je ena struga samo 480 črevljev, druga 900 široka. Ker Donava, glavna reka srednje-evropska na svojem prav razvitem teku le malo pada, vozijo se po njej do Ulma na Bavarskem navzgor velike prevozne ladije, do Ruščuka pa celo morske. Sedaj ima vse prevažanje blaga in ljudi po njej v svojih rokah posebno parobrodniško društvo, kojemu je ime: Oesterreichische privilegierte Donaudampfschiffahrtsgesellschaft. Leta 1828. sta ga 2 Angleža osnovala na Dunaju z 100.000 fl. kapitala v delnicah; sedaj ga ima 25 milijonov in više 1500 parobrodov, ladjij, bark, čolnov itd. Od naše vlade dobiva precej podpore na leto.

Zgodovina nas na Donavo spominja veliko stotin let že pred Kristusom. Stari Grki ali Heleni so jo imenovali: Ister, Rimljani pa Danubius: Nemci jo imajo za: Donau, Slavjani pa za Donavo ali Dunaj. Rimljani za cesarja Augusta so Donavo od izvira do ustja opazno varovali kot namejno reko in jo z stolpi, tabori in tdnjavami močno utrdili. Na vodi so imeli mnogo vojnega brodovlja in se večkrat z sovražniki na njej vojskovali. Cesar Julijan je iz Bavarske po Donavi do Belgrada enok prepeljati dal celo vojsko. Tudi Karel veliki se je Donave za prevažanje vojnega orodja in živeža poslužil v vojski proti divjim Avarom ali pesoglavcem. Nemška cesarja Konrad in Friderik sta svoje križarje tudi po Donavi spravljala do Srbije in poznej v turških bojih se je naše avstrijsko in ogersko brodovlje z turškim pogosto merilo kakor da bi se bili na morju zgrabili. Bogu samemu je natančno znano, kolikokrat je voda v Donavi že bila rudeča od človeške krvi, prelite na njenih volovih in pobrežjih. V zgodovinskih knjigah beremo zapisano, kako so najsilniši vojskovodje preko nje vodili svoje vojne čete: Trajan, Atila, Karel veliki, Rudolf Habsburški, Janko Sibirjanin, Soliman, princ Eugen, Laudon, Napoleon, Dibič Sabalkanski itd.

Jednako bo tudi letos. Turki imajo kraj Donave mnogo trdnjav, po njej pa jim plava 12

železnih monitorjev, kojih vsaki nosi po 4—6 sila težkih kanonov. Rusi pa zagrezajo v Donavo strahovite torpede, t. j. velike proti moči dobro zavarovane bale ali zaboje smodnika, kateri se z pomočjo daleč od brega skrite električne baterije po drotu zapali, brž ko sovražna ladija nad torpedom stoji. Pok je tako silen, da razbije ali prevrže in potopi najmočnejše ladije.

Smešničar 18. Dve ženi ste se srečale in se začele pogovarjati o dobrih lastnostih svojih mož. Prva je djala: moj mož je sila vesten človek. Nedavno se mu je sanjalo, da je bil nekaj ukradel; brž drugi dan je šel k sodnji ter se je sam zatožil. Druga sedaj pristavi: moj mož ni nič menje vesten, kedar prilično kde kaj seboj vzame, vselej se mu zdi, da se mu je kar-le sanjalo.

Razne stvari.

Trboveljsko premogovo društvo je lani imelo 233.288 fl. čistega dobička in bo 1. julija 4 fl. na delnico izplačalo.

(Cerkvo v Frankolah) so nepoznani hudobneži oropali vseh odej na altarjih in škrinjico za pobiranje miloščine razbili.

(Urad za cementiranje sodov) v Laškem ne boje nameščen, kakor je bilo že sklenjeno, ampak v Šoštanju.

(Strašni uboji) so se zgodili v Kopošvaru na Ogerskem; ritmajster Ignac Merey je ustrelil svojega svaka barona Majthenyija, jegovo ženo pa rani in potem sam sebi kroglo skozi čelo zagnal. Skoro ob enem je Kristof Merey nastrelil svojega mlajšega brata in potem sam sebe ustrelil. Obadva morivca in baron Majthenyi so mrtvi. Nesrečneži so se dolgo pravdali zaradi dedšine.

(Tri delavce je zasulo) v Belaku na Koroškem; trebili so študenec ali štepih, zemlja se je na nje vsipala.

(Biisk ubil) je na Markovo celó blizu sv. Marjete pod Ptujem 19letno Nežo Donej, ko je z 20letno sestro Marijo krompir sadila; sestra je močno ranjena.

(Kravji tatove) blizu Maribora doma, hodijo k sv. Duhu pri Lučanah krav krast, do sedaj so jih že 5 odgnali.

(Konkurzni izpiti) so napravili častiti gospodje Jakob Košar, Franc Ozmec, Jožef Probst in Gregor Dupelnik.

Dražbe III. 11. maja Marija Butolen v Sitešu 350 fl., Franc Lasbaher v Trgetovcih; 16. maja Peter Medved pri sv. Ani 1850 fl. 18. maja Jožef Molan v Pohanci 1395 fl.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 57 50 — Srebrna renta 63 80 — Zlata renta 70 70 — Akcije narodne banke 767 — Kreditne akcije 138. — Napoleon 10 29 — Ces. kr. cekini 6 12 — Srebro 111 80

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

(1 Hl. = 1⁶⁵/₁₀₀ vag. — 100 kilo = 1 cent in 78 ¹/₂ funta.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursišca		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor	9	40	7	10	5	60	3	70	5	50	6	10	5	30
Ptuj	10	—	6	—	5	—	4	—	5	80	5	80	5	70
Ormuž	7	32	7	17	5	70	2	92	4	80	7	80	4	88
Gradec	11	21	8	29	6	10	4	13	5	—	—	—	5	—
Celovec	10	44	8	10	6	44	3	58	5	40	4	46	6	34
Ljubljana	11	—	6	40	4	70	3	14	6	80	4	70	5	95
Varaždin	9	30	8	10	4	20	4	20	5	20	7	50	6	40
Zagreb	9	—	8	—	3	80	3	70	5	10	6	80	5	—
Dunaj	100 Klg.	13	62	11	80	8	80	3	—	7	10	—	—	—
Pešt		12	87	9	85	7	62	7	26	6	37	5	—	—

Loterijske številke:

V Gradcu 28. aprila 1877: 6 5 1 78 88 11.

Na Dunaju " " 41 90 36 5 57.

Prihodnje srečkanje: 5. maja 1877.

Na prodaj

je hramec na slovenskem Štajerskem med Vidnom, in Brežicami blizu železnice. Hiša ima 2 sobi, kuhinjo, 3 kleti, svinjak in zraven je še 134 □ sežnjev vrta. Do sedaj je bila tam špecerijska kupčija z protizamo in trafiko za tabak; sodi tudi za kako kovačijo ali se pa da v najem. Posestvice se prodaja po prav nizki ceni. Več pove gosp. Wolf v Brežicah, Ranu in Untersteiermark.

Splošna

razprodaja

manufakturnega

in

špecerijskega blaga

zaradi

nehanja kupčije

po zelo znižanej ceni.

Preje

Joh. Haussner

v Mariboru, Magdalensko predmestje.

Podpisani javljajo vsem znancem žalostno vest, da je velečastni gospod

Andrej Maček,

župnik v Galovcu v Dalmaciji

na Pilštajnu rojen 18. sušca t. l. v Gospodu zaspal!

Ivan Maček, Paul Maček,
inženir. učitelj.
nečaki.

Posestvo v sloven. goricah na prodaj!

G. Franc Kristel ima svojo kmetijo v spodnjem št. Jakobskem dolu števil. 2. na prodaj. Samo lepih travnikov je čez 4 orale, gozda pa čez 3, vse posestvo vkup meri blizu 17 oralov. Kupci se naj oglasijo pri posestniku. Plačilne pogodbe so dobre. 2-3

Posestnikom vinogradov v Ormužu in okolici.

Dozvolujem si pri sedanjih nizkih cenah železnega svila ali drota vinogradnike upozoriti na železni drot, ki se zamore pri vinogradnih sepih rabiti namesto navadnih lesenih rant. Jaz imam takega drota, navadnega pa tudi razbeljenega, vedno v zalogi.

J. N. KAUTZENHAMMER,

3-3 trgovec z železjem v Ormužu.

Priporočba in ponudba.

FRANJO KRAŠOVIC,

pozlatar v Celju,

v gosposki ulici hiš. števil. 21.

se priporoča preč. duhovščini in farnim predstojnikom za izdelovanje vsakovrstnih pozlatarskih del, za ponovljenje altarjev, tabnakelnov, prižnic, okvirov, za malanje križev in različnih podob. Tudi na novo se vsa ta dela prav okusno, dolgo trajno v vsakem slogu po nizki ceni napravijo.